

30.05.2024

Polsko-Ukraińska Izba Gospodarcza

Artur Bagliuk

dyrektor przedstawicielstwa PUIG w Krakowie

Aktywność ekonomiczna Ukraińców w Krakowie i Małopolsce w latach 2022-2024: co zadziało i dlaczego?

Wstęp

Aktywność ekonomiczna Ukraińców w Polsce, w szczególności w Krakowie i Małopolsce, stała się istotnym czynnikiem w kontekście współpracy międzypaństwowej i integracji. Pełnoskalowa wojna Federacji Rosyjskiej przeciwko Ukrainie w latach 2022-2024 charakteryzowała się znacznym wzrostem strumieni migracyjnych z Ukrainy do krajów UE, przede wszystkim do Polski. Pierwotnie migracja ta była spowodowana konfliktem zbrojnym, co w konsekwencji przyniosło niestabilność ekonomiczną i inne negatywne skutki we wszystkich sferach życia w Ukrainie. W wyniku tego polska gospodarka, zwłaszcza w regionie Małopolski, odczuła wpływ nowo przybyłych ukraińskich migrantów, którzy stali się aktywnymi uczestnikami lokalnego rynku pracy i działalności przedsiębiorczej. Działania wojenne w Ukrainie zmusiły wielu do poszukiwania bezpiecznego schronienia, co doprowadziło do znacznego wzrostu ukraińskiej diaspory w tym regionie. Jednocześnie otworzyło to nowe możliwości dla integracji ekonomicznej i wzrostu, zarówno dla Ukraińców, jak i dla polskiej gospodarki.

1. Główne czynniki aktywności ekonomicznej Ukraińców w Krakowie i Małopolsce

1.1 Profil demograficzny uchodźców

Ukraiński uchodźca wojenny, którzy przybyli do Krakowa i Małopolski, składają się głównie z osób w wieku produkcyjnym od 18 do 45 lat. Są to młode osoby (przeważnie kobiety) oraz rodziny z dziećmi, często posiadające wysoki poziom wykształcenia i kwalifikacji, poszukujące bezpieczeństwa, stabilności oraz lepszych możliwości zatrudnienia i życia. Znaczna część migrantów miała już pewien poziom wykształcenia i umiejętności zawodowych, co ułatwiło im szybką integrację na polskim rynku pracy. Według danych, 41% nowo założonych przedsiębiorstw w Polsce są prowadzone przez kobiety,

co świadczy o wysokim poziomie zaangażowania ukraińskich kobiet w działalności gospodarczej. Wśród migrantów jest także wielu studentów, którzy wybierają polskie uniwersytety, aby kontynuować naukę. To sprzyja ich integracji w polskim społeczeństwie, ponieważ nie tylko zdobywają wiedzę, ale także aktywnie uczestniczą w wydarzeniach studenckich i życiu kulturalnym kraju.

1.2 Sektory zatrudnienia

Ukraińcy aktywnie pracują w różnych sektorach polskiej gospodarki. W budownictwie i rolnictwie wielu Ukraińców zajmuje niewykwalifikowane lub mało kwalifikowane stanowiska, co odpowiada potrzebom polskiego rynku pracy i dzięki temu pokrywa niedobór pracowników w tych obszarach. W sektorze usług, zwłaszcza w branży restauracyjnej i hotelarskiej, Ukraińcy zajmują zarówno stanowiska obsługowe, jak i menedżerskie. W sektorze IT pracują wysoko wykwalifikowani specjaliści, co pozwala im realizować swoje umiejętności zawodowe i przyczynia się do rozwoju innowacji.

1.3 Poziom aktywności przedsiębiorczej

Zgodnie z danymi badań, liczba ukraińskich przedsiębiorców w Krakowie i Małopolsce znacznie wzrosła w latach 2022-2024. Otwierają oni różnorodne biznesy: od restauracji i kawiarni, przez sklepy i serwisy naprawcze samochodów oraz sprzętu AGD, po salony piękności i usługi w zakresie budownictwa, a także usługi w dziedzinie dostaw i logistyki. Sukcesy odnoszą również startupy w branży technologii informacyjnych, gdzie Ukraińcy znajdują możliwości realizacji innowacyjnych pomysłów. To świadczy o wysokiej adaptacyjności i gotowości do działalności przedsiębiorczej. Ukraińscy przedsiębiorcy aktywnie działają także w branży kreatywnej, takiej jak projektowanie, marketing, media i rozrywka. Wnoszą nowe idee i podejścia, co sprzyja rozwojowi tych sektorów w Polsce nawet w nowych warunkach.

2. Ekonomiczny wpływ ukraińskich migrantów

2.1 Wpływ na rynek pracy

Ukraińscy migranci pomagają wypełniać wakaty, które pozostają nieobsadzone wśród lokalnej ludności. Dotyczy to w szczególności pracy fizycznej w budownictwie i rolnictwie, a także personelu obsługującego w sektorze usług. Na przykład, w 2022 roku 22% nowych ukraińskich firm działało w sektorze handlu, 19% w budownictwie, a 14% w transporcie i logistyce. Warto również zauważyć

wysoki poziom przedsiębiorczości w sektorze IT, gdzie Ukraińcy znajdują zastosowanie dla swoich umiejętności zawodowych i wiedzy. Ten sektor szczególnie przyciąga młodych specjalistów, którzy potrafią szybko dostosować się do nowych warunków i pracować zdalnie, zapewniając tym samym stabilne źródło dochodów odpornych na kryzysy. Ważnym aspektem jest również zatrudnienie Ukraińców w sektorze medycznym. Ukraińscy lekarze, pielęgniarki i inni pracownicy medyczni zasilają szeregi polskich placówek medycznych, zapewniając niezbędną pomoc i wsparcie w warunkach rosnącego obciążenia systemu ochrony zdrowia.

2.2 Wkład do PKB regionu

Ukraińscy migranci wnoszą znaczący wkład do PKB Małopolski poprzez zatrudnienie w różnych sektorach gospodarki, konsumpcję towarów i usług, a także poprzez działalność przedsiębiorczą. To zwiększa ogólny potencjał ekonomiczny regionu, tworząc nowe miejsca pracy i zwiększając siłę nabywczą ludności.

Inwestycje, które ukraińscy przedsiębiorcy wkładają w rozwój swoich biznesów, również przyczyniają się do wzrostu gospodarki regionu. Obejmuje to zarówno inwestycje finansowe, jak i wkład w rozwój infrastruktury, technologii oraz kapitału ludzkiego.

2.3 Dochody podatkowe

Oficjalne zatrudnienie oraz działalność przedsiębiorcza Ukraińców przyczyniają się do zwiększenia dochodów podatkowych do budżetu Polski. Obejmuje to podatki od dochodów osobistych, podatki od dochodów przedsiębiorstw, a także inne rodzaje podatków, co pozwala na wzmocnienie bazy finansowej kraju i wspieranie programów społecznych.

Ukraińscy przedsiębiorcy również przyczyniają się do zasilania lokalnych budżetów poprzez płacenie podatków od nieruchomości, wynajmu lokali oraz innych lokalnych opłat. Pozwala to lokalnym władzom na realizację projektów społecznych i infrastrukturalnych, poprawiając jakość życia mieszkańców.

3. Społeczno-ekonomiczne warunki sprzyjające aktywności ekonomicznej

3.1 Legalizacja pobytu i zatrudnienia

Materiał jest finansowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej w ramach Programu Granty interwencyjne NAWA zgodnie z umową BPN/GIN/2023/1/00046/U/00001 w ramach projektu pn. **Infrastruktura ucieczki i osiedlania się: społeczny, instytucjonalny i cyfrowy wymiar ukraińskiego uchodźstwa w Polsce i Australii**"

Rząd Polski stworzył sprzyjające warunki do legalizacji pobytu i zatrudnienia Ukraińców. Obejmuje to uproszczone procedury uzyskiwania pozwoleń na pracę, możliwość zakładania własnej działalności gospodarczej oraz dostęp do usług socjalnych. Programy tworzone przy różnych organizacjach charytatywnych wspierające legalizację pobytu obejmują również kursy z podstaw prawa i biznesu, co pomaga migrantom lepiej zrozumieć aspekty prawne prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce.

3.2 Dostęp do edukacji i szkoleń zawodowych

Ukraińscy migranci mają możliwość bezpłatnej nauki w szkołach językowych oraz na kursach języka polskiego organizowanych przez różne fundacje charytatywne i międzynarodowe organizacje, co jest ważne dla ich integracji w polskie społeczeństwo. Oprócz kursów językowych, Ukraińcy mają dostęp do szkoleń zawodowych w polskich placówkach edukacyjnych, co pozwala na zdobycie nowego zawodu lub podniesienie kwalifikacji i lepsze dostosowanie się do wymogów lokalnego rynku pracy. Obejmuje to programy przekwalifikowania dla tych, którzy chcą zmienić zawód lub zdobyć nowe umiejętności. Polskie uniwersytety i szkoły wyższe często współpracują z ukraińskimi placówkami edukacyjnymi, co umożliwia ukraińskim studentom i profesjonalistom kontynuowanie edukacji oraz rozwój kariery w Polsce.

3.3 Wsparcie ze strony organizacji społecznych i środowisk biznesowych

W Krakowie i Małopolsce działają liczne organizacje społeczne, które aktywnie wspierają ukraińskich uchodźców. Organizacje te oferują różnorodną pomoc, w tym porady prawne, pomoc w znalezieniu pracy, organizację kursów języka polskiego oraz wydarzeń kulturalnych, które sprzyjają integracji. Takie organizacje często współpracują z lokalnymi przedsiębiorstwami, strukturami rządowymi oraz innymi organizacjami pozarządowymi, aby zapewnić kompleksowe wsparcie dla ukraińskich uchodźców.

Wśród udanych przykładów można wymienić działalność Polsko-Ukraińskiej Izby Gospodarczej, która oferuje konsultacje dotyczące prowadzenia biznesu, pomaga znaleźć partnerów oraz wspiera udział ukraińskich przedsiębiorców w targach i konferencjach. Dzięki społecznościom biznesowym założonym przez Ukraińców, uchodźcy z Ukrainy, którzy zdecydowali się na prowadzenie działalności gospodarczej w Krakowie, mogą otrzymać silne wsparcie informacyjne, wymianę doświadczeń, kontaktów oraz często nawiązują partnerstwa.

4. Ważne aspekty i wyzwania

4.1 Problemy integracji

Społeczna i kulturowa integracja jest jednym z głównych wyzwań dla ukraińskich migrantów. Brak znajomości języka polskiego na początku może tworzyć bariery w codziennym życiu i w pracy. Różnice kulturowe oraz brak społecznych więzi również mogą utrudniać adaptację. Aby przezwyciężyć te problemy, ważne jest rozwijanie programów integracji społecznej, które pomogą migrantom zrozumieć lokalne zwyczaje i kulturę.

W szczególności warto organizować wydarzenia kulturalne, które łączą lokalną społeczność i migrantów, tworząc możliwości do interakcji i poznania cech kulturowych obu stron. Mogą to być festiwale, jarmarki, warsztaty oraz inne wydarzenia, które sprzyjają wzmocnieniu więzi społecznych.

4.2 Dyskryminacja i wyzysk

Ukraińscy migranci czasami spotykają się z dyskryminacją w miejscu pracy oraz wyzyskiem ze strony pracodawców. Może to obejmować niesprawiedliwe wynagrodzenie, złe warunki pracy oraz brak zabezpieczeń społecznych. Aby zwalczać te zjawiska, konieczne jest wzmocnienie kontroli nad przestrzeganiem praw pracowniczych oraz zapewnienie migrantom dostępu do pomocy prawnej.

Ważne jest również rozwijanie programów zwiększających świadomość prawną wśród ukraińskich uchodźców, aby znali swoje prawa i mogli je chronić w razie potrzeby. Współpraca z lokalnymi władzami, instytucjami państwowymi oraz prywatnymi organizacjami chroniącymi prawa pracowników może być ważnym krokiem w tym kierunku.

5. Przykłady udanych inicjatyw

5.1 Przedsiębiorcze historie sukcesu

Jednym z przykładów udanej działalności gospodarczej jest otwarcie ukraińskiej restauracji w centrum Krakowa. Właściciele stworzyli konkurencyjny biznes dzięki wysokiej jakości produktów oraz unikalnemu menu, które odzwierciedla ukraińską kuchnię. Restauracja ta stała się popularna nie tylko

*Materiał jest finansowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej w ramach Programu Granty interwencyjne NAWA zgodnie z umową BPN/GIN/2023/1/00046/U/00001 w ramach projektu pn. **Infrastruktura ucieczki i osiedlania się: społeczny, instytucjonalny i cyfrowy wymiar ukraińskiego uchodźstwa w Polsce i Australii***

wśród ukraińskiej diaspory, ale także wśród lokalnych mieszkańców i turystów, co przyczyniło się do jej szybkiego rozwoju i sukcesu.

Innym przykładem jest ukraińska kawiarnia, która stała się miejscem spotkań dla Ukraińców w Krakowie. Właściciele stworzyli przytulną atmosferę i oferują tradycyjne ukraińskie napoje i potrawy, co przyciąga zarówno migrantów, jak i miejscowych mieszkańców. Taki biznes nie tylko wspiera rozwój ekonomiczny, ale również społeczną integrację Ukraińców. Takich przykładów jest bardzo wiele.

Przykładem udanej aktywności ekonomicznej Ukraińców w Polsce jest również tworzenie startupów, zwłaszcza w dziedzinie technologii i innowacji. Młodzi ukraińscy przedsiębiorcy zakładają firmy IT, rozwijają aplikacje mobilne, zajmują się cyberbezpieczeństwem i innymi projektami wysokich technologii. Te startupy często korzystają ze wsparcia polskich inkubatorów i akceleratorów, otrzymując niezbędne zasoby do rozwoju.

5.2 Programy integracyjne

Udane programy integracyjne obejmują kursy języka polskiego organizowane przez lokalne uniwersytety i organizacje społeczne. Kursy te pomagają Ukraińcom szybciej przystosować się do nowego środowiska i zwiększyć szanse na zatrudnienie. Ponadto, programy integracyjne często zawierają wydarzenia kulturalne i warsztaty, które promują zapoznanie się z polską kulturą i tradycjami. Szczególnie ważne są programy oferujące szkolenia zawodowe i przekwalifikowanie dla Ukraińców. Pomagają one migrantom znaleźć pracę w zawodzie lub zdobyć nowe umiejętności odpowiadające potrzebom rynku pracy w Polsce.

5.3 Współpraca w dziedzinie kultury i edukacji

Oprócz działalności gospodarczej, Ukraińcy aktywnie angażują się w życie kulturalne regionu. Organizują wydarzenia kulturalne, wystawy, koncerty i festiwale, które przyczyniają się do wzbogacenia wymiany kulturalnej między Polską a Ukrainą. W dziedzinie edukacji Ukraińcy pracują jako wykładowcy, badacze i pracownicy administracyjni na polskich uniwersytetach, co wspiera rozwój współpracy akademickiej.

5.4 Inicjatywy wolontariackie i praca społeczna

Ukraińscy uchodźcy również aktywnie angażują się w pracę wolontariacką i inicjatywy społeczne. Pomagają w wielu lokalnych organizacjach charytatywnych, uczestniczą w projektach społecznych mających na celu wsparcie wrażliwych grup społecznych. To przyczynia się do wzmacniania relacji społecznych i tworzy pozytywny wizerunek społeczności ukraińskiej w Polsce.

5.5 Współpraca z polskimi przedsiębiorstwami

Ukraińscy specjaliści w dziedzinie technologii informacyjnych aktywnie współpracują z polskimi firmami IT, rozwijając wspólne projekty i startupy. Przyczynia się to do wymiany doświadczeń i innowacji, co zwiększa konkurencyjność obu stron. Na przykład, ukraińscy deweloperzy często są zaangażowani do pracy nad międzynarodowymi projektami, co pomaga polskim firmom wchodzić na nowe rynki i podnosić swoje zdolności technologiczne.

Współpraca obejmuje również udział ukraińskich specjalistów w lokalnych i międzynarodowych targach oraz konferencjach, co sprzyja nawiązywaniu kontaktów biznesowych i wymianie wiedzy.

Rekomendacje i strategię

Rozważając doświadczenia Ukraińców w Krakowie i Małopolsce, można wyróżnić kilka kluczowych lekcji, które mogą być przydatne dla innych regionów i krajów przyjmujących migrantów:

1. Elastyczna i dostępna polityka legalizacji:

- Zapewnienie szybkich i prostych procedur uzyskiwania pozwoleń na pobyt i pracę może znacznie ułatwić proces integracji migrantów. Obejmuje to możliwość legalizacji nie tylko pracowników, ale także przedsiębiorców, co sprzyja rozwojowi gospodarstwu.

2. Wsparcie przedsiębiorczości:

- Tworzenie sprzyjającego środowiska dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, w tym dostępu do finansowania, usług doradczych i mentoringu, jest kluczowym czynnikiem dla udanej integracji migrantów.

3. Inwestycje w edukację i rozwój zawodowy:

- Rozwój programów szkolenia zawodowego i przekwalifikowania, a także zapewnienie dostępu do kursów językowych i programów edukacyjnych, przyczynia się do podniesienia kwalifikacji migrantów i ich konkurencyjności na rynku pracy.

4. Wsparcie integracji społecznej:

- Organizowanie wydarzeń kulturalnych i społecznych, które sprzyjają integracji migrantów w lokalnej społeczności, pomaga przezwyciężyć bariery kulturowe i wzmocnić więzi społeczne między mieszkańcami a migrantami.

5. Świadomość prawna i ochrona:

- Zapewnienie dostępu do porad prawnych i zasobów informacyjnych, które pomagają migrantom chronić swoje prawa, jest ważnym elementem integracji i ochrony przed wyzyskiem i dyskryminacją.

6. Współpraca między rządem, NGO a biznesem:

- Efektywna integracja migrantów wymaga ścisłej współpracy między organami rządowymi, organizacjami pozarządowymi i biznesem. Pozwala to na stworzenie kompleksowego wsparcia dla migrantów i wspiera rozwój programów integracyjnych.

Aby dalsza integracja ekonomiczna Ukraińców była sukcesywna, konieczne jest kontynuowanie i rozszerzanie programów wsparcia. Zaleca się rozwijanie programów mentorskich i opiekuńczych, które pomogą nowym przedsiębiorcom dostosować się do lokalnych warunków. Ważne jest również zapewnienie dostępu do finansowania i kredytów, szczególnie dla tych, którzy utracili swoje firmy na Ukrainie i pragną założyć lub odbudować je w Polsce.

Aby poprawić integrację Ukraińców w polskim społeczeństwie i gospodarce, warto rozwijać i doskonalić programy mentorskie i opiekuńcze, które pomogą nowym przedsiębiorcom dostosować się do lokalnego rynku. Ważne jest również zapewnienie dostępu do zasobów finansowych poprzez specjalne programy kredytowe i inne instrumenty finansowe, ukierunkowane na wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw. Ponadto, warto kontynuować rozwój programów edukacyjnych, które pomogą Ukraińcom poprawić swoje umiejętności zawodowe i znajomość języka miejscowego. Istotne jest także złagodzenie przepisów i wymagań dotyczących dostępu do rynku pracy w niektórych sektorach, aby ukraińscy uchodźcy mogli pracować zgodnie ze swoim wykształceniem i doświadczeniem zdobytym na Ukrainie.

Wnioski

Materiał jest finansowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej w ramach Programu Granty interwencyjne NAWA zgodnie z umową BPN/GIN/2023/1/00046/U/00001 w ramach projektu pn. **Infrastruktura ucieczki i osiedlania się: społeczny, instytucjonalny i cyfrowy wymiar ukraińskiego uchodźstwa w Polsce i Australii"**

Aktywność ekonomiczna Ukraińców w Krakowie i Małopolsce w latach 2022-2024 stała się znaczącym czynnikiem dla rozwoju regionu. Są oni aktywnie zaangażowani w różne sektory gospodarki, wnosząc istotny wkład do PKB oraz zwiększając dochody podatkowe. Sukces tej aktywności wynika ze sprzyjających warunków stworzonych przez rząd Polski, wsparcia organizacji społecznych oraz dostępności możliwości edukacyjnych i rozwoju zawodowego.

Jednakże, mimo licznych sukcesów, ukraińscy migranci napotykają wyzwania, takie jak integracja, dyskryminacja oraz czasami konkurencja na rynku pracy. Ważne jest, aby kontynuować wspieranie Ukraińców w ich działalności ekonomicznej oraz promować ich udaną integrację w polskim społeczeństwie. Udana integracja Ukraińców w Krakowie i Małopolsce jest oparta na kompleksowym podejściu, które obejmuje wsparcie rządowe, bliskość kulturową, elastyczność oraz przedsiębiorczość samych migrantów. Te czynniki stworzyły sprzyjające warunki dla rozwoju ukraińskich biznesów, co z kolei pozytywnie wpłynęło na lokalną gospodarkę oraz promowało integrację społeczną Ukraińców w polskim społeczeństwie.

Wsparcie tych inicjatyw jest ważne dla zapewnienia długoterminowego sukcesu i dobrobytu zarówno ukraińskiej diaspory, jak i regionu jako całości. Aktywność ekonomiczna Ukraińców w Krakowie i Małopolsce w latach 2022-2024 pokazuje, jak procesy migracyjne mogą pozytywnie wpływać na lokalną gospodarkę oraz strukturę społeczną. Dzięki wsparciu rządu i lokalnych społeczności, Ukraińcy mogli nie tylko znaleźć nowy dom, ale również wnieść istotny wkład w rozwój polskiej gospodarki.

Można więc powiedzieć, że udana integracja ukraińskich migrantów nie tylko sprzyja wzrostowi gospodarczemu, ale także wzbogaca życie kulturalne i społeczne kraju, czyniąc go bardziej otwartym i tolerancyjnym. Rozwój polityk wspierających migrantów jest ważnym krokiem w kierunku stworzenia inkluzywnego i prosperującego społeczeństwa. Ten przykład może służyć jako model dla innych krajów i regionów, które borykają się z podobnymi wyzwaniami i możliwościami.

Dalsze wsparcie i rozwój programów skierowanych na integrację ukraińskich migrantów są kluczowe dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju regionu oraz poprawy warunków życia zarówno dla lokalnej ludności, jak i dla nowo przybyłych migrantów. Doświadczenia Ukraińców w Krakowie i Małopolsce mogą stanowić cenną lekcję dla innych krajów przyjmujących migrantów i pomóc im skutecznie integrować nowo przybyłych w swoich społeczeństwach.

Efektywna integracja ukraińskich migrantów w Polsce zależy również od współpracy międzynarodowej między Ukrainą a Polską. Ważne jest rozwijanie wspólnych projektów, programów

wymiany i współpracy w różnych dziedzinach, w tym gospodarki, edukacji, kultury oraz polityki społecznej. To będzie sprzyjać wzmocnieniu więzi między oboma krajami oraz tworzeniu sprzyjających warunków dla integracji.

Niniejszy raport przedstawia szczegółową analizę aktywności ekonomicznej Ukraińców w Krakowie i Małopolsce w latach 2022-2024, podkreślając główne czynniki sukcesu, wyzwania oraz rekomendacje na przyszłość. Zawiera również konkretne przykłady udanych inicjatyw, które pokazują, jak migracja może pozytywnie wpływać na lokalną gospodarkę i społeczeństwo jako całość.

Dodatkowo, do napisania tego raportu wykorzystano następujące źródła:

1. Główny Urząd Statystyczny (GUS)
2. Badania i raporty Komisji Europejskiej
3. Materiały analityczne organizacji społecznych
4. Przeglądy ekonomiczne i analizy polskich uniwersytetów
5. Wywiady z ukraińskimi migrantami i przedsiębiorcami